

Üçüncü Plan ve Elektronik Sanayii

I. GİRİŞ

Türkiye hızla kapitalistleşen bir ülke. Sanayiın ekonomimizdeki yeri ise oldukça az. 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu durumu değiştirmeyi, kalkınma kavramı içinde sanayileşmeyi de kapsamayı amaçlamış.

«Uzun Dönemli Kalkınmanın ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının Temel Hedefleri ve Stratejisi» (bundan sonra «Uzun Dönemli Strateji» olarak kısaltacağız) adlı belge yeni bir kalkınma hızı tanımı yapmış, bir batılı ülkenin 1973 deki ekonomik yapısını Türkiye için 1995'de ulaşılacak bir hedef olarak belirlemiş. Böylece bir hedefin seçilme nedenleri ise aynı belgede şöyle sayılmış :

1. Türkiye'nin milli güvenlik politikası böyle bir kalkınmayı gerektiriyor.
2. Belirtilen hedef, ulaşılabilir bir hedeftir.
3. Bu hedefe ulaşma çabalarımızda öz yararlarımızı kaybetmemize de gerek yok.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında planlı kalkınmanın nedenleri olarak «büyük kütleler çok kötü şartlar içinde ve uygarlık araçlarından yoksun olarak yaşamaktadır» [1] cümlesini ya da Plan Hedefleri ve Stratejisi bölümünde «...demokrasi düzeni içinde en yüksek kalkınma hızını sağlayacak, devam ettirecek ve sosyal adaleti gerçekleştirecek bir kalkınma planı yapılacaktır» [2] cümlesini buluruz. Demek ki yoksulluktan kurtulma ve sosyal adaleti gerçekleştirme amacıyla on yıl önce plan yapmaya başlamış, şimdi de iç ve dış düşmanlarımıza karşı plan yapma noktasına gelmişiz.

«Uzun Dönemli Strateji»ye dayanarak hazırlanmış olan 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı; bilim çevrelerinde, basında yeterince tartışılmasına fırsat verilmeden, yasama organlarında görüşülüp onaylandı.

Birkaç bilim adamımız planın çeşitli noktalarına ilişkin bilgi verebildiler yalnızca. [3] örneğin Yalçın Küçük, «Uzun Dönemli Strateji»deki ve Plandaki «istihdam imkanlarının artırılması sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması ve gelir dağılımının iyileştirilmesi için uygulanacak pol-

[1] Kalkınma Planı Birinci Beş Yıl, D.P.T., s. 2

[2] a.g.e., s. 525

[3] Bu konuda bakınız: Dr. İlhan Tekeli, III. Beşyıllık Plan Üzerinde Genel Bir Değerlendirme, Elektrik Mühendisliği, Aralık 1972, sayı 192 s. 52.

likalar, perspektif dönemde sanayileşme hızını yavaşlatmayacak bir dengede tutularak geliştirilecektir.»; «Kaynakların böyle bir ağırlık merkezinde (yani sanayide) toplanması alternatif, kısa dönemde bazı iktisadi ve sosyal hakların özüne dokunulmaksızın ciddi ve disiplinli fedakarlıkların benimsenmesini zorunlu kılmaktadır» gibi bölümlere değinerek kalkınma yükünün dar gelirliilerin üzerine yığılacağına işaret etti [4],

Dergimiz de iki bilim adamının, planın bütünü üzerine görüşlerine yer verdikten sonra bu sayıda elektronik sektörüne eğilme gereğini duydu.

Yalçın Küçük'ün yukarda sözü edilen uyarısı elektronik sektörde özel bir önem kazanıyor. Emeğin elektronik araç üretiminde çok büyük bir yeri olmas/ nedeniyle bu sektörde sömürünün geniş ölçüde artma tehlikesine öncelikle dikkati çekmek isteriz.

Elektronik teknolojisi açısından, devletin teknolojik ve bil'ysel araştırma geliştirme yapacağı, özel sektörün ise yaratılan bu teknolojiyi kullanacağı, yabancı teknolojinin ve sermayenin (ileri teknoloji getiriyorsa) yurda girmesine çalışılacağı planda açıkça belirtilmektedir [5]. Bu politika Türkiye de ve birçok geri kalmış ülkede uygulanmış, olumsuz sonuçları görülmüştür. Ünlü ITT (International Telephone and Telgraph Co.) firmasının Şili devlet başkanını devirmek için kompo hazırladığı, Türkiye'de yabancı sermayenin boraks, petrol, ilaç gibi alanlarda yatırım yaptıkları artık kamu oyunca ayrıntılarıyla bilinen gerçeklerdir. Kamu kuruluşlarının temel görevinin özel teşebbüsü destekleme, onun gelişimi için alt yapı kurma, teknoloji geliştirme olduğu da bilinmekte (Karayolları - Kamyon, otobüs ulaşımı yeterli bir örnek).

Son olarak elektronik sektörüne önümüzdeki beş yıl içinde 1.5 milyar TL yatırılması planlandığına değinelim, içindeki yönetim değişikliğinden sonra birdenbire bütçesi genişleyen TRT'ye aynı dönem içinde 1.3 milyar TL yatırılacağını [6]; 1971-74 döneminde TEK'in 6 milyar 791 milyon liralık yatırım planladığını [7] belirtirsek devletin nasıl olup da «elektronik teknolojisini geliştireceğini», «profesyonel elektronik araç yapımı için bir kamu kuruluş kuracağını» merak etmemek elde değil. Bir de devalüasyon söylentilerinin arttığı, paramızın değerinin hızla düştüğü [8], enflasyonun durdurulamadığı günümüzde elektronik sanayiine yapılacak yatırımların büyük kısmının ithalat ile karşılanması gerektiğine göre beş yıllık dönemde 1.5 milyar TL ile bu sektörde kaydadeğer bir gelişim sağlamak daha da zor olacak sanırız.

2. ÜÇÜNCÜ PLANDA ELEKTRONİK SANAYİİ

Birinci planda «elektrik makina, cihaz ve malzemesi» sektörü içinde bulunan elektronik sanayii 2. ve 3. kalkınma planlarında ayrı bir sektör olarak ele alınmaktadır.

Üçüncü Planda, önce elektronik sanayiinin bugünkü durumu belirtilmekte, 1972-1982 yılları arası uzun dönem olarak düşünölmekte; 1982 yılında varılması öngörölen hedefler sıralandıktan sonra 1972-1977 yılları arasındaki talep, üretim, ithalat, yatırım konuları işlenmekte, ilkeler ve tedbirler verilmektedir.

[4] Yankı, Sayı 80, I Ekim 1972, s. IS

[5] Bu arada Northern Electric yatırım yapmadan,-1969 yılında bile elektrik sektöründe geni; ölçüde yabancı sermaye bulunduğunu söylemeliyiz. Türkiye ye giren yabancı sermayenin % 12.58'i (kauçuk ve kimya sanayilerinden sonra üçüncü büyük oran) elektrik sektörüne yatırılmış (Prof. Dr. Kenan Bulutoğlu 100 Soruda Türkiye de Yabancı Sermaye' Gerçek Yayınevi, 1970, s. 163). Bunun nedeni de Prof. Güften Kazgan m «Yabancı Sermaye ve Teknoloji Transferi» başlıklı yazısında bulunabilir: Türkiye de bu sektörde işçi başına katma değer, Amerika dakinden % 36'dan fazladır (Cumhuriyet Gazetesi, 6.8.1969).

[6] Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, paragraf 1175

[7] Ortam, sayı 10. 2-9 Ağustos 1971

[8] Son aylarda Zürlh Borsasında Türk Lirasının değer kaybı şöyle (resmi kur 14.00 TL):
15 Eylül 1972 de I dolar 14.00 TL (Newsweek, 25 Eylül 1972) 8 Aralık 1972 de I dolar 14.45 TL (Newsweek. 18 Aralık 1972) -

Plana göre «Birinci Plan döneminde önce elektronik tüketim cihazları üretimine başlanmıştır. Buna planlı dönemde elektronik profesyonel cihazlar imal eden tesisler eklenmiştir. Bu tesislerin en büyükleri PTT'nin ortaklığı ile kurulan ve ses frekansı haberleşme cihazları üreten tesislerdir. Profesyonel cihaz imal eden diğer tesisler, küçük kapasiteler halinde kamu ve özel kesime dağılmışlardır, ikinci Plan dönemi sonunda toplam elektronik sanayii üretiminin yüzde 24'ü tüketim cihazları, yüzde 72'si ses haberleşme cihazları, yüzde 4'ü profesyonel cihazlardan oluşmaktadır» (1035. madde).

Elektronik tüketim cihazları deyimiyle anılan radyo, pikap, televizyon gibi cihazların 2. Plan dönemi sonunda toplam üretimin yüzde 24'ünü oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi bu cihazların yapımı «montaj sanayii» dediğimiz tipten, teknolojik hiç bir gelişimi yansıtmayan, çoğu ithal edilmiş malların kılıf değiştirmesinden öte bir önem taşımayan bir «imalat» kesimidir. Bu işle uğraşan atölyelerin hemen hepsi İstanbul'da bulunmaktadır. Televizyon alıcı cihazlarının pek çoğunun bu atölyelerde monte edilen cihazlar olmayıp yurda dışardan (genellikle kaçak olarak) giren cihazlar olduğu da bilinmektedir. Ayrıca «yerli» televizyon alıcısı monte eden firmaların, piyasaya sürdükleri alıcıların fiyatlarının düşmesi, böylece tatlı kârların elden kaçırılması tehlikesi karşısında piyasada 1000-2000 TL'na televizyon alıcısı satılmasına olanak sağlayacak girişimleri çelmeleyip engelledikleri de bilinmektedir.

ikinci Plan döneminde kurulduğu ve «ses frekans haberleşme cihazları» imal ettiği belirtilen kuruluş ise Meclis araştırmalarına konu olmuş, ihalesi ancak 5 yılda sonuçlandırılabilmiş ve basında büyük yankılar uyandırmış olan Northern Electric Firmasının İstanbul'da kurduğu tesisidir.

Bu tesisin ancak yüzde 49 hissesi PTT'nindir. Bilindiği gibi bu tesis Kanada'dan yaptığı ithalâta dayanarak Türkiyede telefon makinası ve santral monte etmektedir. Plânda telefonla ilgili elektromekanik cihazlardan (telefon makinası, telefon santrali gibi) devamlı olarak «ses frekans haberleşme cihazı» olarak sözedilmektedir. Bunun nedeni «frekans» sözcüğünün yapacağı çağrışımdan yararlanarak planı okuyanın kafasında, Türkiyede, telefon cihazları yapımının gerektirdiğinden daha üst düzeyde bir sanayinin geliştirildiği kanısını yaratmak olsa gerek [9].

Toplam üretimin yüzde 4'ünü oluşturduğu belirtilen profesyonel cihaz üretimi dalında ise, yine plana göre, her çeşit haberleşme ve yayın cihazları, elektronik ölçü cihazları, sanayide kullanılan her çeşit elektronik kontrol cihazları, elektronik hesaplayıcılar ve tıbbi elektronik cihazlar yapımı girmektedir. Bu bölüm üzerinde şu düşünceler ileri sürülebilir :

1. Maliyetinde tasarımlama ögesinin en büyük payı tuttuğu elektronik sanayi dalı bu daldır. Profesyonel elektronik "cihaz yapımında tasarımlama-mühendislik hizmetleri payı toplam maliyetin (ki bunun içinde özellikle ithalata dayalı ham madde payı çok önemli bir yer tutmaktadır) yarısına ulaşabilmektedir. Böyle olunca, bu daldaki üretimin yüzde 4 gibi önemsiz bir seviyede tutulmuş olması ülkemizde mevcut tasarımlama hizmetlerine yetenekli elemanlardan faydalanarak bu cihazların ülkede yapımı yerine hemen tümünün ithal edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu ise ekonomi bakımından benzeri az görülür bir hesapsızlık ve israftır.
2. Bu daldaki üretimin toplam üretimin ancak yüzde 4'ü olması, ayrıca, ülke ekonomisine ege men olan özel teşebbüsün, tabiatı gereği, kısa dönemde çok kâr getiren alanlara yatırım yapma özelliğinin açık bir belirtisidir.

[9] Yuvarlak sözlere yalnızca bu alanda baş vurulduğu sanılmasın. III. planın dili pek çok yerde böyle bulanık, örneğin Birinci ve ikinci planda, dönem içinde kaç tane radyo, teyp vb. üretileceği ayrıntılı olarak belirtilmiş. Buna benzer ayrıntılı tahminlerde yanılma da çok olduğundan sanırız. III. planda karmaşık sözlere baş vurulmuş, önce radyo-linkleri ele alalım. Radyolinklerin taşıyıcı frekansının yüksek olmasına karşılık, PTT tarafından —TV bir yana bırakılırsa— telefon için, yani, ses frekansı araçları için kurulmuştur. Bu durumda radyo-link yatırımlarının «yüksek frekans» başlığı altında mı yoksa «ses frekans» başlığı altında mı plana girdiği anlaşılmiyor. Ayrıca 1045 inci maddede «elektronik devre elemanlarının yerli Üretimi olanlardan bir kısmının dönem sonuna doğru ham veya yarı mamul halinde ihracatı mümkün olabilecektir.» denilmektedir. Ham ve yarı mamul devre elemanlarından söz edilmesi bu kavram karışıklığına başka bir örnektir.

3. Bu alanda üretimin güdük bırakılması elektronik alanında teknolojik gelişme çizgisine gilememesi sonucunu doğurmaktadır. Bu ise; bilinen zararları yanında; ithal edilen profesyonel cihazların alımında, işletilmesinde, bakımında, tamirlerinde yeteri kadar rasyonel ve iyi çalışır bir düzenin bir türlü ortaya çıkarılamaması gibi bir duruma yol açmaktadır.
4. Bir kaç gayretli ve yetenekli mühendisin kişisel çabalarıyla bazı kamu kuruluşlarında (TEK ve PTT gibi) kurulmuş olan araştırma laboratuvarlarında ortaya konan başarılı örnekler de konunun önemini ve neler vadettiğini belirtmektedir.
5. 3222 sayılı telsiz kanunu uyarınca verici cihazlar sadece devlet tarafından kullanılabilir. Müşterisi sadece devlet olan bu sanayi (!) kolundaki durum tek kelimeyle içler acısıdır.
6. Bir çok kamu kuruluşu elektronik cihaz satın alacağı zaman bu cihazlar yurdumuzda imal (!) edildikleri halde, Sanayi Bakanlığı Sanayi Dairesinden almak istedikleri cihazların yurdumuzda imal edilemediğine dair belge almayı, tercih etmektedirler; böylece de bu cihazları ithal etmek yoluna gitmektedirler. Yerli atölyelere ihaleyi bağlayıp sonradan atölyenin isteklerini karşılayamayacağını anlayıp ihaleyi iptal ederek mahkemelik olan kamu kuruluşları yanında, satın alındıktan kısa bir süre sonra hiç çalışmayan sistem ya da cihazlarla karşı karşıya kalan kamu kuruluşları da vardır. Bütün bunlar, kapkaççılığın, «devlet eliyle fert zengin edilmesi»nin tipik örnekleridir. Bakınız üçüncü plan bütün bunları ne kadar ustalıkla bir şekilde dile getiriyor : «Yerli üretilen sistem ve cihazlara karşı alıcıların çekingenlik duymaları gibi etkenler sektörün gelişmesini sınırlamıştır. Bu sektörde kurulmuş olan tesislerin çoğunluğu «elektronik laboratuvarı» olmaktan ileri geçememiştir» (1036/4. madde)

3. BU PLAN GERÇEKLEŞEBİR Mİ ?

«... planlama etkin bir tavır takınmanın da ötesinde egemen bir tavır takımalı, Oscar Lange'nin söyleyişiyle «ekonomi kanunlarının işleyişine egemen olmalıdır», örneğin planlamanın olduğu bir ülkede, enflasyon ve işsizlik gibi (..) dengesizlikler görülmemelidir. Eğer ekonomi, kendi kanunları uyarınca almış başını gidiyorsa o zaman bir planlamadan söz edilmesi de doğru olmayacaktır. (...) Plân ekonominin can alıcı noktalarında öyle düzenlemeler yapabilir ki sonuç olarak bütün birimlerin işleyişini kendi denetimi, «egemenliği» altına sokabilir. (...) Demek oluyor ki plânın etkinliği, (...) (planın) su başlarını tutup tutmamasıyla anlaşılır. (...) planlama ancak gerçekleştiği ölçüde var olur. Gerçekleşme işi ise önce üzerinde durulan «ekonomi kanunlarına egemen olma» ilkesiyle organik bir bütün oluşturur. (...) Planın gerçekleşmesine onun varlık koşulu olarak bakmak-gereklr. Öyle ki planın varlığı ile gerçekleşmesi iki ayrı kategori olarak düşünülemez.» [10]

Bu satırları elimizdeki üçüncü 5 yıllık kalkınma planının elektronik sanayiini ilgilendiren yanlarını değerlendirmekte ölçüt olarak kullanacağımız için yukarıya aldık. Demek ki planı değerlendirmek için şu iki soruyu yanıtlamamız gerekiyor :

1. Plân, Türkiyedeki ekonomi kanunlarının işleyişine egemen midir?
2. Türkiyede ekonominin gelişmesi plânın öngördüğü biçimde mi olmaktadır? Başka bir deyişle Türkiyede plân gerçekleşmekte midir?

Bu soruların yanıtlarını ikinci plân döneminin elektronik sanayiini ilgilendiren yanlarının bir eleştirisi sayılabilecek 1036. maddede kısmen bulabiliriz. Burada, elektronik sektörü içinde özellikle elektronik profesyonel cihazların yurt içi üretiminin niçin plânın öngördüğü biçimde gelişmediğinin nedenleri sayılmaktadır :

- a. Bazı önemli mal guruplarına olan ihtiyaçların dış yardımlardan karşılanmakta olması,
 - b. Kamu kuruluşlarının satın alma işlemlerinde gelecek yıllara seri ihale imkânlarının kısıtlı olması,
 - c. 3222 sayılı Telsiz Kanununun amatör radyoculuğu yasaklamış olması.
- Görülüyor ki gelişmenin plânın öngördüğü biçimde olmamasının nedenleri yasal niteliktedir.

[10] Ergin Günce, «Bu Kaçınıcı Plân?», Elektrik Mühendisliği, Aralık 1972, sayı 192, s. 43-51.

Yani ekonominin işleyişine egemen kılacak koşullardan ilki ve belki de plana gösterilen önemin bir ölçütü sayılması dolayısıyla en önemlisi olan yasal ayarlamalar yapılmamış ve böylece plan

TABLO 400. Planlı Dönemde Elektronik Sanayii Üretiminde Gelişmeler :
(1971 Fiyatlarıyla, Milyon TL.)

M a l a r	1967			1972			
	Plan		Birinci Plan	Plan	Gerçek-	ikinci Plan	
	1962	hedefi					vıllık ortalama artış, yüzde
(D)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
1 Ses frekans haberleşme cihazları	1	72	8	51,6	121	798	150,5
2 Yüksek frekans haberleşme cihazları	—	..	10	—	-126	36	'29,2
3 Elektronik endüstri cihazları	1	..	6 (b)	43,1	42	4	—7,8
1 Elektronik tüketim cihazları	196	424	265	6,2	543	270	- 0,4
5 Elektronik devre (a) elemanları	(115)	—	(23)	(190)	—
TOPLAM	198	496	289	7,8	823	1108	30,8

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilâtı

(a) Üretim, sektör içi ara malı olduğundan, toplamın dışında tutulmuştur.

(b) Devlet Planlama Teşkilâtı tahmini

gerçekleşmemiştir. Bunu somut olarak Tablo 400'de görmek mümkündür. 1967 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tahminine göre 6 milyon TL [I I] olan elektronik endüstri cihazları üretiminin 1972 yılı sonunda 42 milyon TL'na erişmesi Plan hedefi olarak seçilirken, gerçekleşecek olan üretim şimdi 4 milyon TL olarak tahmin edilmektedir. Buna karşın, Planda «ses frekans haberleşme cihazları» olarak adlandırılan telefon makinesi ve santral üretiminin 1967 yılı sonunda ki 8 milyon TL olan değerinin 1972 yılı sonunda 121 milyon TL'ye yükselmesi Planca ön görülmüşken şimdi, 1972 sonunda gerçekleşecek olan üretimin 121 milyon TL değil 798 milyon TL olacağı tahmin edilmektedir. Oysa telefon makinaları ve santraller bir devlet kuruluşu olan PTT'nin tekeli altındadır; ve plan eğer ekonomiye egemen olacaksa en azından devlet sektörünün kontrolü altındaki ekonomiye egemen olacaktır.

ikinci Plan Türkiye ekonomisinin elektronik sanayiine değgin yanlarına egemen olmadığını, ya da olmadığını ve gerçekleşmediğini böylece saptadıktan sonra, dikkatimizi, ilk iki plana oranla daha da çelişik bir ortamda hazırlanan Üçüncü Plan hedeflerine ve bunların gerçekleştirilmesi için planın ön gördüğü gerekli ilke ve tedbirlere çevirelim.

Plan hedefleri, «Uzun dönemde gelişme hedefleri» başlığı altında 1039 ve 1040. maddelerde verilmektedir :

1039. Maddede Perspektif dönem sonunda sektör üretiminin, 100 katından fazla artması mumun görül mektedir.

Üretimin, elektronik profesyonel cihazlar, elektronik tüketim cihazları ile devre elemanlarının dış .ve iç talebini karşılayacak düzeyde ve dengeli bir biçimde olması öngörülmektedir.

1040. Maddede ise bu sanayie, uzun dönemde beklenen gelişmeye olanak sağlamak üzere, Üçüncü Plan döneminde büyük bir ağırlık verilecektir. Böylece uzun dönemde talebin büyük ölçüde yurt içi üretimle karşılanması ve sektör ürünlerinin önemli ihraç malları arasına girmesi sağlanacaktır. Sektör mallarının çok çeşitli olması nedeniyle uzun dönem için fiziki hedefler verilememektedir.

[I I] 1971 fiyatlarıyla

ilke ve tedbirler ise «ilke ve Tedbirler» başlığı altındaki 1049. maddede gösterilmektedir :

(1) yatırım malı niteliğinde bulunan elektronik profesyonel cihazların üretimine öncelik verilecektir. Bu alanda öncülük etmek üzere bir kamu iktisadi teşebbüsü kurulacaktır.

(2) Elektronik teknolojisinin yurt içinde geliştirilmesinde, kurulacak kamu teşebbüsünün öncülük etmesi, bilimsel kuruluşların çalışmalarını uygulamaya ve üretime dönük hedeflere yönetilmesi sağlanacak ve özel kesimin sanayi içinde teknoloji geliştirmeye dönük çalışmaları desteklenecektir.

(3) Elektronik devre, eleman, cihaz ve sistemlerin ölçü, dizayn, imalat, işletme ve şekil sembolleri ile ilgili standartları hızla tamamlanıp yürürlüğe konulacaktır. Bu arada kamu kurumlarının da belli fonksiyonlar için gereken cihaz ve sistemlerde milli standartların hızla tamamlanması ve uygulanması sağlanacaktır.

(4) Yabancı sermaye tekliflerinden, profesyonel cihazlar ve devre elemanları sanayilerinin, yüksek teknolojiyi gerektiren ve özellikle ihraca dönük olanları öncelikle değerlendirilecektir.

(5) 3222 sayılı Telsiz Kanunu amatör radyoculuğun gelişmesine imkân sağlayacak ve günün gereklerini yansıtabilecek biçimde değiştirilecektir.

1039. ve 1040. maddelerde saptanan hedefler için şu anda birşey söyleyebilecek durumda değiliz. Ancak üçüncü planı uygulayacak olan siyasal iktidarın ikinci planı uygulamış olandan pek farklı olacağını sanmıyoruz. Dolayısı ile ikinci plan ne kadar ekonomiye egemen olabilmiş ve ne kadar gerçekleşebilmişse, üçüncü planın da o kadar gerçekleşebileceğini düşünüyoruz.

1049. madde planın felsefesini yansıtabilmesi bakımından ilginçtir.

Plan elektronik sanayiinin kurulmasında devlet sektörünün öncülüğünü öngörmektedir. Bu konuda gerekli yatırım ve araştırma devlet sektöründe yapılacak, ve araştırmanın sonunda örneğin bir prototip geliştirildiğinde devletin öncülük görevi bittiği için, bunca para ve emek sonunda geliştirilen prototip, herhalde, arkadan gelen özel sektöre devredilecektir, özellikle elektronik sanayii gibi korkunç bir hızla gelişen; ve geliştirilen sistem ve cihazların çabucak demode olduğu bu dalda, yabancı sermayeden hala medet umulmaktadır. Yabancı sermayenin, ya modası geçmiş fabrikalarını Türkiyede işletmek ve böylece Türkiyeyi hiç bir ihracat değeri taşımayacak eski model cihazları kullanmaya mahkum etmekten; ya da sadece Türkiyedeki ucuz insan gücünden faydalanmak için hiç bir araştırma ve geliştirme yapmaksızın montaj sanayiinden öte gitmeyen girişimlerden başka konulara iltifat etmeyeceği unutulmuş görünmektedir.

Ayrıca «elektronik devre, eleman, cihaz ve sistemlerin ölçü, dizayn, imalat, işletme ve şekil sembolleri ile ilgili standartların», bünyesinde bir tane bile elektrik mühendisi çalıştırmayan mevcut Türk Standartları Enstitüsüyle nasıl «hızla tamamlanıp yürürlüğe konulacağı» da çok tartışma götürür bir konudur.

Bu arada «kamu alımlarında belli fonksiyonlar için gereken cihaz ve sistemlerde milli standartlar» dan da ne anlaşıldığı belli değildir.

Plandan anlaşıldığı kadar, 3222 sayılı Telsiz Kanunu artık çocukluk devrini tamamlamaya yüz tutan kapitalizmin gelişmesini destekler olmuştur ve değiştirilmek istenmektedir. Elektrik Mühendisleri Odasının şimdiye kadar teknolojik gelişme açısından savuna geldiği amatör radyoculuk sorununun, giderek kapitalizmin çıkarlarının gerektirmesi sonucu ele alınması da ilginç bir konudur.

4. SONUÇ

Planlı dönem süresince yapılan planlar ekonomiye egemen olamamışlardır. Bunun sonucu da gerçekleştiremedikleri için plan niteliklerini yitirmişlerdir. Çelişik bir ortamda hazırlanan, ve çelişik görüşlerin hakim olduğu üçüncü planı da korkarız aynı kader beklemektedir.